

بررسی تأثیر سفارشات معوق بر کیفیت گزارشگری مالی در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران

عاطفه حیاتی^۱، امین نوشادی^۲

^۱ کارشناس ارشد حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد رامهرمز

^۲ استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد رامهرمز

چکیده

یکی از عواملی که می‌تواند کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌ها را تحت تأثیر قرار دهد، سفارشات معوق می‌باشد. سفارشات معوق به معنای ارزش پولی موجودی مواد و کالاهایی است که وارد چرخه تولید شده ولی هنوز به مرحله تکمیل نرسیده و یا به فروش نرسیده‌اند و از شاخص اصلی سودهای آتی شرکت می‌باشد (توری^۱، ۲۰۱۷). طبق تعریف سان و همکاران^۲ (۲۰۱۹) سفارشات معوق به آن دسته از موجودی‌های یک واحد تولیدی اطلاق می‌گردد که جزو مواد اولیه نبوده و شامل محصولاتی که به صورت ناتمام در خط تولیدی واحدهای تولیدی یا محصولات ساخته‌شده و در انبار کالاها نگهداری می‌شوند (سان و همکاران، ۲۰۱۹). جامعه‌ی آماری تحقیق حاضر، شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران از سال ۱۳۹۳ تا پایان سال ۱۳۹۹ به مدت ۷ سال خواهد بود. در این تحقیق، روش گردآوری اطلاعات مربوط به ادبیات تحقیق و اطلاعات مربوط به فرضیه‌ها، روش کتابخانه‌ای (شامل اطلاعات موجود در هفته‌نامه‌ها، ماهنامه‌ها و سالنامه‌ها، کتب و مقالات مختلف و نشریات داخلی و خارجی) استفاده می‌شود.

کلمات کلیدی: سفارشات، گزارش مالی، بورس اوراق بهادار، شرکت‌ها

^۱ - Torry

^۲ - Sun et al

مقدمه

ایوو و همکاران^۳ (۲۰۱۲) اعتقاد دارد مدیران اجرایی انعطاف پذیری قابل توجهی در انتخاب روش‌های قیمت گذاری موجودی‌ها و شناسایی فروش‌هایی که کالای آن هنوز ارسال نگردیده داشته و بعلاوه آنها می‌توانند هزینه‌ها را عقب بیندازند یا درآمدها را افزایش دهند. باربر و هالی^۴ (۲۰۲۱) اعتقاد دارند که افزایش سفارشات معوق می‌تواند عاملی باشد که شرکت با استفاده از آن سود دوره جاری را به دوره‌های بعد منتقل نماید؛ به عبارت دیگر یکی از ایت‌م‌هایی که شرکت با استفاده از آن می‌تواند به دستکاری سود بپردازد، از طریق دستکاری هزینه‌های تولید و یا دستکاری فروش و دستکاری موجودی کالای در جریان ساخت و موجودی کالای پایان دوره می‌باشد. افزایش دستکاری سود ناشی از موجودی کالای در جریان ساخت و موجودی کالای پایان دوره نیز می‌تواند در نهایت به تجدید ارائه صورت‌های مالی منتج شود (باربر و هالی، ۲۰۲۱).

با توجه به اهمیت بالای مطالعه بررسی عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی در شرکت‌ها، تاکنون موضوع تأثیر سفارشات معوق بر کیفیت گزارشگری مالی در ادبیات پژوهشی داخل کمتر مورد توجه قرار گرفته است. از این رو در این پژوهش به دنبال پاسخ به این سوال هستیم که آیا در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران سفارشات معوق بر کیفیت گزارشگری مالی تأثیر دارند؟ به این منظور تأثیر سفارشات معوق بر دو معیار کیفیت گزارشگری مالی (اقدام تعهدی اختیاری و تجدید ارائه صورت‌های مالی) مورد بررسی قرار می‌گیرد.

بررسی این موضوع می‌تواند موجب بازنگری و یا بسط نتایج مطالعات گذشته در زمینه نقش سفارشات معوق شود؛ و آنکه شواهد پژوهش می‌تواند نشان دهد که آیا انتخاب ارزیابی وظیفه مباشرت مدیران به عنوان یک هدف از اهداف صورت‌های مالی، تا چه میزان درست است، زیرا این فرض همیشه صحیح نیست که مدیریت در راستای منافع سهامداران تصمیم‌گیری می‌کند و ممکن است سعی مدیریت در جهت تقلب و یا پنهانکاری باشد. موضوع پژوهش به عنوان یک دستاورد علمی می‌تواند اطلاعات سودمندی را در اختیار قانون‌گذاران حوزه بازار سرمایه و هم‌چنین تدوین‌کنندگان استانداردهای حسابداری قرار دهد. هم‌چنین پژوهش می‌تواند ایده‌های جدیدی برای انجام پژوهش‌های جدید در حوزه حسابداری، پیشنهاد نماید.

گزارش‌های مالی، محصول نهایی فرآیند گزارشگری مالی می‌باشد (امران و اینانگ^۵، ۲۰۱۵). فرآیند گزارشگری مالی شامل ایجاد، انتشار، اطمینان بخشی و استفاده از اطلاعات مالی توسط استفاده‌کنندگان از این گزارش‌هاست و حوزه آن از اجرای استانداردهای گزارشگری مالی برای تهیه گزارش‌های مالی، شروع می‌شود و تا اطمینان‌بخشی، انتشار و استفاده از آنها گسترش می‌یابد (یوریساندی و پوسپیتاساری^۶، ۲۰۱۶). استفاده‌کنندگان برای استفاده و تصمیم‌گیری در بازار سرمایه و ارزیابی مفاد قراردادی و مباشرت مدیریت، به اطلاعات سودمند نیاز دارند (محسنی نیا و باباجانی، ۱۳۹۹). سودمندی اطلاعات به مفهوم «کیفیت اطلاعات» اشاره دارد (نیجام و آتامباوا^۷، ۲۰۱۶). کیفیت گزارشگری مالی نیز یک نمونه خاص از کیفیت اطلاعات است (موبوبو و ایکپو^۸، ۲۰۱۶). کیفیت گزارشگری مالی به این معنی است که تا چه اندازه گزارش‌های مالی، اقتصاد زیربنایی شرکت را به‌طور منصفانه نشان می‌دهند (سازمان بورس اوراق بهادار، ۱۳۹۱). فرآیند ایجاد بازده به مجموعه اقداماتی از قبیل استفاده از ماشین‌آلات و تجهیزات برای تولید محصول، انتخاب بازارهای فروش محصولات، نحوه استفاده از نیروی کار و سایر تصمیمات مرتبط با فعالیت‌های عملیاتی و معاملاتی شرکت نیاز دارد (رحیمیان و همکاران، ۱۳۹۴)؛ بنابراین، کیفیت گزارشگری مالی، به ویژگی‌های عملیاتی و معاملاتی شرکت و نیز، به نحوه ارائه و انعکاس این ویژگی‌ها در گزارش‌های مالی بستگی دارد (بزرافشان و همکاران، ۱۳۹۴). تعریف دیگری که از کیفیت گزارشگری مالی انجام شده است "توان صورت‌های مالی در انتقال اطلاعات عملیات شرکت و به‌طور خاص پیش‌بینی جریان‌های نقدی مورد انتظار آن به سرمایه‌گذاران" تعریف

³ - Ivo et al

⁴ - Barber & Hollie

⁵ - Umoren & Enang

⁶ - Yurisandi & Puspitasari

⁷ - Nijam & Athambawa

⁸ - Mbobo & Ekpo

شده است (کیسی و همکاران^۹، ۲۰۱۵). برای اندازه‌گیری کیفیت گزارشگری مالی پژوهشگران معیارهای زیادی معرفی کردند. دستکاری سود یکی از معیارهای گزارشگری مالی اطلاق می‌شود که به‌منظور دستیابی به نتایج مالی مد نظر، طراحی و استفاده می‌شوند و موجب کاهش کیفیت گزارشگری می‌شود (هو و همکاران^{۱۰}، ۲۰۱۷). مدیران با فشارهای بسیاری روبه‌رو هستند و ممکن است اجبار و یا به دلایلی مانند امنیت شغلی، دریافت پاداش، افزایش ارزش شرکت، برای دستیابی به اهداف از پیش تعیین شده به سمت دستکاری سود سوق دهد تا تصویر مطلوبی از عملکرد شرکت ارائه کند، ولی در واقعیت عملکرد شرکت ممکن است عملکرد شرکت این چنین نباشد (هلاکوس و همکاران^{۱۱}، ۲۰۱۶؛ گامیانی^{۱۲}، ۲۰۱۸). از دیگر معیارهای کیفیت گزارشگری مالی، تجدید ارائه صورت‌های مالی است (حیدری، ۱۳۹۳؛ آقایی و همکاران، ۱۳۹۲). از دیدگاه سرمایه‌گذاران، تجدید ارائه صورت‌های مالی، نمایانگر کاهش کیفیت گزارشگری مالی شرکت بوده که نه تنها بیانگر مشکلات عملکرد دوره گذشته است، بلکه نوعی پیش‌بینی مشکلات آتی برای شرکت و مدیران آن نیز محسوب گردیده و موجب سلب اطمینان سرمایه‌گذاران نسبت به اعتبار و شایستگی مدیریت و کیفیت گزارشگری مالی می‌شود (چایچالا و همکاران، ۲۰۱۹؛ دایاناندان و همکاران^{۱۳}، ۲۰۱۶).

اهمیت و ضرورت پژوهش

حجم زیاد رسوایی‌های حسابداری در طی چند سال اخیر منجر به سلب اعتماد عمومی از گزارشگری مالی شرکت‌های بزرگ شده است. بر اساس تئوری نمایندگی، تفکیک مالکیت و کنترل در شرکت‌ها، مشکلاتی را بین مدیران و سهام داران ایجاد می‌کند. تئوری نمایندگی در وهله نخست بر تضاد منافع بین مدیران و سهام داران تمرکز می‌کند. به دلیل تفکیک مدیریت و مالکیت، مدیران ممکن است تصمیمات مالی را در شرکت اتخاذ کنند که اهداف خود را به جای اهداف سهام داران دنبال کنند این موضوع در نهایت به هزینه نمایندگی بالاتر می‌انجامد و این ممکن است باعث زیان سهامداران شود. به همین منظور در ادبیات پژوهشی اخیر توجه ویژه‌ای به کیفیت گزارشگری مالی به منظور کاهش حجم رسوایی‌های مالی نموده است. با توجه به اهمیت کیفیت گزارشگری مالی به عنوان مکانیزم کنترل رفتار فرصت طلبانه مدیران اما در داخل کشور کمتر به نقش سفارشات معوق به عنوان عامل تأثیر گذار بر کیفیت گزارشگری مالی توجه شده و فقدان پژوهش کافی در باره این موضوع، این انگیزه را در نویسنده پژوهش به وجود آورد تا تأثیر سفارشات معوق بر کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران را به عنوان یک موضوع پژوهشی انتخاب نمایند.

پیشینه داخلی و خارجی

باربر و هالی (۲۰۲۱) در پژوهشی به بررسی تأثیر سفارشات معوق بر کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌ها پرداختند. در این پژوهش از اطلاعات صورت‌های مالی ۲۲۵۰ سال شرکت از شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار آمریکا طی سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۸ استفاده شد. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش نشان داد که سفارشات معوق تأثیر مثبت معناداری بر دستکاری سود و تجدید ارائه صورت‌های مالی شرکت‌های آمریکایی دارد. الثقفی^{۱۴} (۲۰۲۰) در پژوهشی به بررسی تأثیر مدیریت موجودی کالا بر عملکرد شرکت با تأکید بر کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌ها پرداختند. در این پژوهش از اطلاعات صورت‌های مالی ۷۳ شرکت از شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار عربستان طی سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹ استفاده شد. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش نشان داد که مدیریت موجودی کالا بر عملکرد شرکت مثبت معناداری دارد و با افزایش کیفیت گزارشگری مالی این رابطه افزایش پیدا می‌کند.

⁹ - Kieso et al

¹⁰ - Hou et al

¹¹ - Hlaciuc et al

¹² - Gamayuni et al

¹³ - Dayanandan et al

¹⁴ - Althaqafi

برگهاتی^{۱۵} (۲۰۱۹) در پژوهشی به بررسی تأثیر مدیریت سود بر کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌ها پرداختند. در این پژوهش از اطلاعات صورت‌های مالی ۱۰۲ شرکت از شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار ایتالیا طی سال‌های ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۷ استفاده شد. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش نشان داد که مدیریت سود تأثیر منفی معناداری بر کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌های اندونزی دارد.

بلورستگو^{۱۶} (۲۰۱۸) در پژوهشی به بررسی تأثیر تجدید ارائه صورت‌های مالی بر کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌ها پرداختند. در این پژوهش از اطلاعات صورت‌های مالی ۱۴۱ شرکت از شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار مغولستان طی سال‌های ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۸ استفاده شد. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش نشان داد که تجدید ارائه صورت‌های مالی تأثیر منفی معناداری بر کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌ها دارد.

فاریچان^{۱۷} (۲۰۱۷) در پژوهشی به بررسی تأثیر مدیریت سود بر کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌ها پرداختند. در این پژوهش از اطلاعات صورت‌های مالی ۱۷۰ شرکت از شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار اندونزی طی سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۵ استفاده شد. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش نشان داد که مدیریت سود تأثیر منفی معناداری بر کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌های اندونزی دارد.

نوبخت و آجار (۱۳۹۹) در پژوهشی به بررسی تأثیر مدیریت سود تعهدی و واقعی بر ارزش شرکت‌ها پرداختند. برای دستیابی به هدف پژوهش، اطلاعات مالی ۱۸۰ شرکت پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران برای دوره زمانی ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۷ بررسی شد. فرضیه‌های پژوهش نیز با استفاده از مدل‌های رگرسیونی چندمتغیره با داده‌های ترکیبی آزمون شد. بر اساس یافته‌های پژوهش، مدیریت سود تعهدی، از طریق اقلام تعهدی اختیاری و مدیریت سود واقعی، از طریق هزینه‌های تولید غیرعادی و جریان‌های نقد عملیاتی غیرعادی، تأثیر مثبت و معناداری بر ارزش شرکت ناشی از جریان نقد آزاد دارد؛ اما بین مدیریت سود واقعی از طریق هزینه‌های اختیاری غیرعادی و ارزش شرکت ناشی از جریان نقد آزاد، رابطه معناداری مشاهده نشد. این در حالی است که تأثیر مدیریت سود تعهدی، از طریق اقلام تعهدی اختیاری و مدیریت سود واقعی، از طریق هزینه‌های تولید غیرعادی و جریان‌های نقد عملیاتی غیرعادی بر ارزش شرکت ناشی از ارزش افزوده اقتصادی منفی و معنادار بوده است.

خوش طینت نیک نیت و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی به بررسی تأثیر مدیریت سود بر سطح افشا و عملکرد مالی واقعی شرکت‌ها پرداختند. یافته‌های بررسی اطلاعات ۱۹۱ شرکت در طول دوره‌ی ۱۳۸۹ الی ۱۳۹۴ بیانگر آن است که بین کیفیت افشا و عملکرد مالی واقعی شرکت (که بوسیله بازده دارایی‌های تعدیل شده و حقوق صاحبان سهام تعدیل شده اندازه‌گیری شده) یک رابطه مثبت و مستقیم وجود دارد. نتایج مطالعه ما نشان می‌دهد که افشای شرکت احتمال دارد به منافی منجر شود، اما پس از یک سطح بهینه، افزایش افشا عملکرد مالی واقعی شرکت را کاهش می‌دهد.

تاری وردی و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی به بررسی تأثیر مدیریت سود فزاینده و مدیریت سود کاهنده بر کیفیت گزارشگری مالی پرداختند. فرضیه‌های تحقیق از طریق داده‌های پانل با استفاده از اطلاعات ۷۰ شرکت پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۹۵ مورد آزمون قرار گرفته است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که مدیریت سود فزاینده و مدیریت سود کاهنده باعث کاهش کیفیت گزارشگری مالی شده است، یعنی انجام مدیریت سود به سمت تحریف گزارشهای مالی و منافع فرصت‌طلبانه‌گرایش دارد؛ اما مدیریت سود تأثیری بر پایداری سود حسابداری ندارد.

همت فر و امیدپور (۱۳۹۶) در پژوهشی به بررسی رابطه بین مدیریت موجودی کالا و عملکرد شرکت در شرکت‌های پذیرفته‌شده بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. حجم نمونه‌ی مورد مطالعه شامل ۱۳۵ شرکت در بازه زمانی ۱۳۸۹ - ۱۳۹۴ می‌باشد. برای آزمون فرضیات تحقیق از روش داده‌های ترکیبی استفاده گردید. جمع بندی و نتیجه‌گیری کلی آزمون فرضیه‌های پژوهش نشان می‌دهد که بین مدیریت موجودی و عملکرد شرکت رابطه معکوس و معنی داری وجود دارد. بدین

¹⁵ - Barghathi

¹⁶ - Bolortsogoo

¹⁷ - Farichah

مفهوم که کاهش نسبت موجودی به فروش و مدیریت بهتر موجودی ها می گردد که با عث افزایش سود آوری می شود در بازه زمانی مورد مطالعه رابطه معنی داری وجود دارد.

کریم زاده و طاهر نیا (۱۳۹۶) در پژوهشی به بررسی ارتباط بین شاخص های سنجش مدیریت موجودی کالا و سودآوری شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. حجم نمونه ی مورد مطالعه شامل ۱۳۵ شرکت در بازه زمانی ۱۳۹۱ - ۱۳۹۹ می باشد. نتایج حاصل از آزمون فرضیه ها در صنعت مواد دارویی نشان داد بین شاخص های سنجش مدیریت موجودی کالا با قدرت سود پایه، نسبت گردش دارایی ها و نسبت حاشیه سود خالص، رابطه معناداری وجود دارد. علاوه بر این، در این صنعت، بین نسبت موجودی به دارایی جاری و تفاضل نسبت جاری و نسبت آنی با نسبت بازده دارایی ها رابطه معنادار مشاهده شد.

فرضیه ها

به منظور بررسی تأثیر سفارشات معوق بر کیفیت گزارشگری مالی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فرضیه های پژوهش به صورت زیر مطرح گردیده است.

فرضیه یک: سفارشات معوق بر کیفیت گزارشگری مالی اندازه گیری شده به وسیله اقلام تعهدی اختیاری شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد.

فرضیه دو: سفارشات معوق بر کیفیت گزارشگری مالی اندازه گیری شده به وسیله تجدید ارائه صورت های مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد.

همچنین به منظور بررسی تأثیر سفارشات معوق بر کیفیت گزارشگری مالی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، سوال های پژوهش به صورت زیر مطرح گردیده است.

سوال یک: آیا سفارشات معوق بر کیفیت گزارشگری مالی اندازه گیری شده به وسیله اقلام تعهدی اختیاری شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد؟

سوال دو: آیا سفارشات معوق بر کیفیت گزارشگری مالی اندازه گیری شده به وسیله تجدید ارائه صورت های مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد؟

اهداف

با توجه به اینکه پژوهش حاضر با هدف بررسی تأثیر سفارشات معوق بر کیفیت گزارشگری مالی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران صورت گرفته است، این هدف با تعیین موارد زیر محقق می شود.

هدف یک: تعیین تأثیر سفارشات معوق بر کیفیت گزارشگری مالی اندازه گیری شده به وسیله اقلام تعهدی اختیاری شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران.

هدف دو: تعیین تأثیر سفارشات معوق بر کیفیت گزارشگری مالی اندازه گیری شده به وسیله تجدید ارائه صورت های مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران.

این پژوهش، از نوع پژوهش های کاربردی است که می تواند مورد استفاده ی استفاده کنندگان از اطلاعات حسابداری از جمله تحلیل گران و سرمایه گذاران جهت ارزیابی تأثیر سفارشات معوق بر کیفیت گزارشگری مالی شرکت ها مورد استفاده قرار گیرد. انتظار بر این است که در صورت تحقق اهداف مورد نظر در این پژوهش، نتایج آن برای سازمان ها و اشخاص زیر قابل استفاده باشد:

۱. سرمایه گذاران و سهامداران شرکت های بورس اوراق بهادار تهران جهت تعیین عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بدان جهت که تصمیمات سرمایه گذاری را تحت تأثیر قرار می دهد.

۲. مدیران و اعضای هیئت مدیره شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران جهت ارزیابی وظیفه مباشرت مدیران شرکت های بورسی به عنوان یک هدف از اهداف صورت های مالی.

۳. هیئت نظارت و مسئولین بورس اوراق بهادار جهت اعمال قوانین با توجه به نتایج تحقیق.
 ۴. دانشجویان، دانش پژوهان و محققان مدیریت مالی و حسابداری جهت افزایش دانش اطلاعاتی و انجام تحقیقات گسترده تر در ارتباط با بررسی رابطه بین متغیرهای تحقیق.
 ۵. جنبه نوآوری و جدید بودن تحقیق در چیست؟
- در سطح بین الملل تا کنون به صورت پژوهش های زیادی درباره عوامل موثر بر کیفیت گزارشگری مالی صورت گرفته است، لیکن با وجود پژوهش های زیاد، با توجه به اهمیت کیفیت گزارشگری مالی، سالانه پژوهش های زیادی در این حوزه صورت می گیرد. یکی از عواملی که می تواند کیفیت گزارشگری مالی را تحت تأثیر قرار دهد، سفارشات معوق می باشد که تاکنون این متغیر بسیار محدود مورد مطالعه قرار گرفته است. در این بین نخستین بار باربر و هالی در سال ۲۰۲۱ در کشور آمریکا تأثیر برخی تأثیر سفارشات معوق بر کیفیت گزارشگری مالی مورد بررسی قرار دادند. با توجه به اینکه تاکنون به صورت تجربی مطالعه ای درباره تأثیر سفارشات معوق بر کیفیت گزارشگری مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران انجام نشده است، همین امر اهمیت این پژوهش را چند برابر کرده است. لیکن پژوهش حاضر با الهام گرفتن از پژوهش های خارج کشور صورت گرفته در این حوزه به دنبال بررسی تأثیر سفارشات معوق بر کیفیت گزارشگری مالی است. نتایج این تحقیق به عنوان یک دستاورد علمی می تواند اطلاعات سودمندی را در اختیار قانون گذاران حوزه بازار سرمایه و هم چنین تدوین کنندگان استانداردهای حسابداری قرار دهد. همچنین پژوهش می تواند ایده های جدیدی برای انجام پژوهش های جدید در حوزه حسابداری، پیشنهاد نماید.

روش شناسی تحقیق

- (۱) روش تحقیق از نظر ماهیت و محتوایی: در این تحقیق از این رو که در پی یافتن رابطه معناداری بین متغیرهای تحقیق هستیم و همین طور به مطالعه حدود تغییرات متغیر وابسته با توجه به حدود تغییرات متغیرهای مستقل می پردازیم، در زمره پژوهش های همبستگی قرار دارد، بنابراین روش پژوهش از نظر ماهیت و محتوایی یک پژوهش از نوع همبستگی می باشد که برای کشف همبستگی بین متغیرها به روش پس رویدادی عمل خواهد شد.
- (۲) روش تحقیق از نظر هدف: تحقیق حاضر از لحاظ نوع کار تحقیقاتی و از نظر هدف، یک تحقیق کاربردی است که از اطلاعات واقعی و روش های مختلف آماری برای رد یا عدم رد فرضیه ها استفاده می گردد و در حوزه تئوری اثباتی قرار می گیرد.
- (۳) روش تحقیق از نظر زمانی: پژوهش حاضر از بعد زمانی در حوزه پس رویدادی است، یعنی بر مبنای تجزیه و تحلیل اطلاعات گذشته (صورت های مالی شرکت ها) انجام می گیرد.

روش و ابزار گردآوری اطلاعات (میدانی، کتابخانه ای و ...)

در این تحقیق، روش گردآوری اطلاعات مربوط به ادبیات تحقیق و اطلاعات مربوط به فرضیه ها، روش کتابخانه ای (شامل اطلاعات موجود در هفته نامه ها، ماهنامه ها و سالنامه ها، کتب و مقالات مختلف و نشریات داخلی و خارجی) استفاده می شود. همچنین از آنجاکه این تحقیق با داده های واقعی شرکت ها سروکار دارد، برای فراهم کردن اطلاعات شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران که با توجه به متغیرهای تحقیق، به منظور بررسی و آزمون فرضیه ها با استفاده از صورت های مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران استفاده می شود.

ابزار گردآوری اطلاعات

در این تحقیق از کتب معتبر و جدید و نیز مقالات مطرح در زمینه موضوع تحقیق از طریق سایت های علمی و پژوهشی و اینترنتی نظیر SID, Science Direct, Springer, SSRN و غیره استفاده شد. سپس با استفاده از وب گاه سازمان بورس

اوراق بهادار، وب‌گاه مدیریت پژوهش، توسعه و مطالعات اسلامی وابسته به سازمان بورس اوراق بهادار تهران و همچنین نرم افزار تدبیر پرداز و لوح های فشرده تصویرهای صورت‌های مالی و از طریق سایت‌های بورس اوراق بهادار تهران www.irbourse.com و www.irbourse.ir استخراج می‌گردد.

همه عملیات تلخیص با استفاده از نرم‌افزار Excel انجام می‌شود؛ سپس با استفاده از نرم‌افزار SPSS-22 و Eviews9 اقدام به آزمون فرضیه‌ها می‌گردد.

جامعه آماری، روش نمونه‌گیری و حجم نمونه (در صورت وجود و امکان)

جامعه‌ی آماری تحقیق حاضر، شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران از سال ۱۳۹۳ تا پایان سال ۱۳۹۹ به مدت ۷ سال خواهد بود.

جامعه‌ی آماری با استفاده از شرایط زیر و روش حذف سیستماتیک تعدیل خواهد شد:

- ۱- نمونه شامل شرکت‌های از نوع تأمین‌کننده‌ی مالی، سرمایه‌گذاری، بانک و بیمه‌ای نباشد.
 - ۲- شرکت‌های نمونه دارای سال مالی منتهی به پایان سال تقویمی (۲۹ اسفند) باشند.
 - ۳- شرکت در طول دوره تحقیق تغییر سال مالی نداشته باشد.
 - ۴- شرکت‌ها طی دوره مورد بررسی توقف عملیاتی بیش از یک ماه نداشته باشد.
 - ۵- داده‌های متغیرهای تحقیق برای شرکت‌های موردنظر قابل‌دسترس باشد.
- با توجه به این محدودیت‌ها فوق‌الذکر، درنهایت نمونه تحقیق از بین شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره مورد مطالعه انتخاب خواهند شد.

یافته‌ها و نتیجه‌گیری

با توجه به اینکه سن گزارشگری شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس مد نظر تحقیق مزبور بوده است، لذا سن یک شرکت از تاریخ پذیرش آن در بورس اوراق بهادار تهران اندازه‌گیری شده است. لازم به توضیح است با توجه به اینکه بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۵۷ تا ۶۸ در دوران رکود به سر می‌برد و تقریباً حالت نیمه تعطیل داشت تاریخ بین سال‌های مزبور از تاریخ گزارشگری شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار ایران حذف شد. به‌عنوان مثال، اگر شرکتی در تاریخ ۱۳۴۶/۱/۱۱ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته‌شده باشد سن شرکت بر ابراست با:

سال‌های بین ۱۳۴۶ تا ۱۳۵۷: ۱۱ سال

سال‌های بین ۱۳۶۸ تا ۱۳۹۹: ۲۵ سال

بنابراین عمر گزارشگری شرکت تا سال ۱۳۹۹ برابر با ۲۵ سال.

✓ بازده دارایی‌ها (ROA):

در این تحقیق به منظور اندازه‌گیری بازده دارایی‌های شرکت از حاصل تقسیم سود خالص بر مجموع دارایی‌ها قابل محاسبه است. این نسبت میزان کارایی مدیریت را در به‌کارگیری منابع موجود در جهت تحصیل سود را نشان می‌دهد. نسبت مزبور اغلب توسط سرمایه‌گذاران بالقوه، برای ارزیابی مدیریت شرکت استفاده می‌شود.

رابطه (۲)

$$ROA = \text{Net Profit} / \text{Total assets}$$

که در آن ROA بازده دارایی‌ها، Net Profit سود خالص، Total assets کل دارایی‌ها می‌باشد. این متغیر در پژوهش وان محمد و همکاران (۲۰۱۸) و جیانگ و همکاران (۲۰۱۷) با همین عنوان به کار رفته است.

✓ فرصت رشد (MTB):

فرصت های رشد برابر است با ارزش بازار سهام بر ارزش دفتری آن است. ارزش بازار شرکت برابر قیمت سهام شرکت در آخر سال در تعداد سهام منتشره و ارزش دفتری شرکت برابر ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام است. نسبت فوق بالاتر به معنی ارزش بالاتر به علت وجود فرصت های رشد خواهد بود و برعکس. این متغیر در پژوهش باربر و هالی (۲۰۲۱) و وان محمد و همکاران^{۱۸} (۲۰۱۸) با همین عنوان به کار رفته است.

✓ زیان ده بودن شرکت (LOSS):

این متغیر یک متغیر مجازی دو وجهی است، چنانچه شرکت در پایان سال مالی زیان ده باشد، این متغیر برابر یک و در غیر این صورت برابر صفر خواهد بود. این متغیر در پژوهش ژوو و همکاران^{۱۹} (۲۰۲۱) و میشاری (۲۰۱۸) با همین عنوان به کار رفته است.

✓ اندازه شرکت (SIZE):

برای تعیین اندازه شرکت از معیارهای مختلفی مانند ارزش مجموع داراییها، مجموع فروش، تعداد کارکنان، ارزش بازار حقوق صاحبان سهام شرکت استفاده می شود. استفاده از لگاریتم برای از بین بردن حالت غیرخطی بودن داده های مربوط به اندازه شرکت می باشد. حالت غیرخطی داده ها به این دلیل به وجود می آید که ارزش دارایی های شرکت ها بسیار پراکنده است و استفاده از لگاریتم باعث تسهیل بررسی ها می شود. این متغیر در پژوهش لهن^{۲۰} (۲۰۲۱) و جیانگ و همکاران (۲۰۱۷) با همین عنوان به کار رفته است.

✓ اهرم مالی (LEV):

این نسبت نشان می دهد که چه مقدار از دارایی های شرکت از طریق بدهی و استقراض و چه میزان از طریق سرمایه تامین شده است. از جمع مقدار کل بدهی های شرکت تقسیم بر جمع کل دارایی های شرکت در سال مورد نظر بدست می آید.

$$LEV = \text{Total Debt} / \text{Total Assets}$$

که در آن LEV اهرم مالی، Total Debt کل بدهی ها و Total Assets کل دارایی ها می باشد. این متغیر در پژوهش پینگ و همکاران^{۲۱} (۲۰۲۱) و ژوو و همکاران^{۲۲} (۲۰۲۱) و لدویج و ساسن^{۲۳} (۲۰۲۱) با همین عنوان به کار رفته است.

✓ اندازه هیئت مدیره (BSIZE):

در این تحقیق برای اندازه گیری اندازه هیئت مدیره از مجموع تعداد مدیران (اعم از موظف و غیرموظف) که عضو هیئت مدیره هستند استفاده می شود. این متغیر در پژوهش اسپرینگر و لازاروا^{۲۴} (۲۰۲۱)، کانکاریه^{۲۵} (۲۰۲۱) و غفران و اوصلیوان^{۲۶} (۲۰۱۷) با همین عنوان به کار رفته است.

✓ استقلال هیئت مدیره (BIND):

در این تحقیق استقلال هیئت مدیره از تقسیم تعداد اعضای غیرموظف هیئت مدیره به کل اعضای موظف و غیر موظف هیئت مدیره به دست می آید. اعضای غیرموظف سمت اجرایی در شرکت ندارند. این متغیر در پژوهش اسپرینگر و لازاروا (۲۰۲۱) و غزالی^{۲۷} (۲۰۲۰) و خطیب و همکاران^{۲۸} (۲۰۲۱) با همین عنوان به کار رفته است.

18 - Wan Mohammad et al

19 - Zhou et al

20 - Lehn

21 - Peng et al

22 - Zhou et al

23 - Ludwig & Sassen

24 - Sprenger & Lazareva

25 - Kanakriyah

26 - Ghafraan & O'Sullivan

27 - Ghazali

28 - Khatib et al

منابع

۱. آقایی، محمدعلی، زلّقی، حسن، اعتمادی، حسین، انواری رستمی، علی اصغر. (۱۳۹۲). تأثیر تجدید ارائه صورتهای مالی بر کیفیت اقلام تعهدی. پژوهش های تجربی حسابداری، ۳(۱)، ۱۱۹-۱۴۷.
۲. بذرافشان، آمنه، حجازی، رضوان و علی رحمانی. (۱۳۹۴). رویدادکاوی الزامات کنترل های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی با تأکید بر نقش کمیته حسابرسی. دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، سال چهارم، شماره ۶۱، صص ۴۵-۵۶.
۳. تاری وردی، یداله، نعیمی، عباس، رستمی، مریم. (۱۳۹۷). تأثیر مدیریت سود فزاینده و مدیریت سود کاهنده بر کیفیت گزارشگری مالی. مدیریت کسب و کار، ۱۰(۴۰)، ۶۹-۸۶.
۴. حیدری، مهدی. (۱۳۹۳). بررسی رابطه بین تجدید ارائه صورتهای مالی با تغییر حسابرسان مستقل. پژوهش های تجربی حسابداری، ۴(۲)، ۱۹۷-۲۱۵.
۵. خوش طینت نیک نیت، محسن، قره داغی، مریم، رسولی، سمیه. (۱۳۹۸). تأثیر مدیریت سود بر سطح افشا و عملکرد مالی واقعی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پژوهش های تجربی حسابداری، ۹(۲)، ۴۸-۲۱.
۶. رحمانی، علی، ولی زاده لاریجانی، اعظم، میرزایی بیرامی، راحله. (۱۳۹۹). استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی (IFRS) و کیفیت گزارشگری مالی. پژوهش های حسابداری مالی، ۱۲(۴)، ۵۹-۷۸.
۷. رحیمیان، نظام الدین، مجدی اوغولبیک، محمود و علیرضا ملکی. (۱۳۹۴). ضرورت به کارگیری استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی در ایران و جنبه های مثبت آن. دوماهنامه حسابرس، دوره هفدهم، شماره ۸۰، صص ۸۲-۸۶.
۸. کریم زاده، حمید و طاهری نیا، مسعود، (۱۳۹۶). بررسی ارتباط بین شاخص های سنجش مدیریت موجودی کالا و سودآوری شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، نخستین همایش بین المللی حسابداری، اقتصاد و بانکداری، <https://civilica.com/doc/464939>
۹. محسنی نیا، سعید، باباجانی، جعفر. (۱۳۹۹). بررسی تأثیر کیفیت حسابرسی داخلی بر کیفیت گزارشگری مالی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پژوهش های حسابداری مالی، ۱۲(۴)، ۱۹-۳۸.
۱۰. مقدم، عبدالکریم، ظاهری عبدهوند، سمیه، تامرادی، علی. (۱۴۰۰). تأثیر قدرت مدیرعامل بر رابطه بین معاملات مدیریتی و کیفیت گزارشگری مالی. پژوهش های حسابداری مالی، ۱۳(۱)، ۸۷-۱۰۸. doi: 10.22108/far.2021.123312.1641
۱۱. نوبخت، یونس، آجار، ملک. (۱۳۹۹). تأثیر مدیریت سود تعهدی و واقعی بر ارزش شرکت: پژوهشی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. تحقیقات مالی، ۲۲(۴)، ۵۶۸-۵۹۳. همت فر، محمود و امیدپور، حسن، (۱۳۹۶). رابطه بین مدیریت موجودی کالا و عملکرد شرکت در شرکتهای پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران، همایش ملی حسابداری و مدیریت تکنیک های نوین، چالش ها و راهکارها، علی آباد، <https://civilica.com/doc/747980>
۱۲. سازمان بورس و اوراق بهادار. (۱۳۹۱). منشور فعالیت حسابرسی داخلی، بازبایب شده در تاریخ ۱۲ اردیبهشت ۱۳۹۵، از پرتال رسمی سازمان به نشانی <http://www.seo.ir>
13. Althaqafi, T. (2020). Effect of Inventory Management on Financial Performance: Evidence From the Saudi Manufacturing. *European Journal of Accounting, Auditing and Finance Researc*. Vol.8, No. 10, pp.13-26.
14. Barber .R., Hollie, D. (2021). Does order backlog matter for financial reporting quality? Evidence from revenue restatements. *Advances in Accounting*. <https://doi.org/10.1016/j.adiac.2021.100526>.

15. Barghathi, Y. (2019). Financial reporting quality and earnings management: Stakeholders' perceptions. Research output: Contribution to journal. 10.1504/AJAAF.2019.10020488.
16. Bolortsogoo, N. (2018). Examination of Financial Reporting Quality and Informativeness from the Perspective of Accounting Restatement: Evidence of Mongolian Stock Exchange Listed Companies (April 18, 2018). Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3164846> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3164846>
17. Chychyla, R., Leone, A. J., & Minutti-Meza, M. (2019). Complexity of financial reporting standards and accounting expertise. *Journal of Accounting and Economics*, 67(1), 226–253.
18. Dayanandan, A., Donker, H., Ivanof, M., & Karahan, G. (2016). IFRS and accounting quality: legal origin, regional, and disclosure impacts. *International Journal of Accounting and Information Management*, Vol 24, No. 3, Pp. 296-316.
19. Farichah, F. (2017). Relationship of Earnings Management and Earnings Quality before and after IFRS Implementation in Indonesia. *European Research Studies Journal*, 4(1). 70-81.
20. Gamayuni, R. R. (2018). The Effect of Internal Audit Function Effectiveness and Implementation of Accrual Based Government Accounting Standard on Financial Reporting Quality, *Review of Integrative Business and Economics Research*, Vol. 7, Supplementary Issue 1, PP 46-58.
21. Ghafran, C., & O'Sullivan, N. (2017). The impact of audit committee expertise on audit quality: Evidence from UK audit fees. *The British Accounting Review* 49 (2017) 578e593.
22. Ghazali, N.A. (2020), "Governance and ownership in Malaysia: their impacts on corporate performance", *Asian Journal of Accounting Research*, Vol. 5 No. 2, pp. 285-298. <https://doi.org/10.1108/AJAR-03-2020-0017>
23. Hlaciuc, E., Măciucă, G., Ursachi, A., & Mîniș, C. (2015). The Convergence of National Accounting with the International Financial Reporting Standards- Comparative Study Regarding the Accounting Reform in China and 'Romania. *World*, Vol 5, No. 3.
24. Hou, Q., Jin, Q., Wang, L., & Zhang, G. (2017). Mandatory IFRS adoption, accounting quality, and investment efficiency: Evidence from China. *China Journal of Accounting Studies*, Vol 4, No. 3, Pp. 236-262.
25. Ivo P. Jansen, S, Ramnath & Teri Lombardi Y, (2012), "A Diagnostic for Earnings Management Using Changes in Asset Turnover and Profit Margin". *Contemporary Accounting Research*, Vol. 29, No. (1), PP. 221–251.
26. Jiang, H; Habib, A; Zhou, D. (2016); "Accounting restatements and audit quality in China", *Advances in Accounting incorporating Advances in International Accounting*, Vol. 31, pp. 125–135.
27. Kanakriyah, R. (2021). The Impact of Board of Directors' Characteristics on Firm Performance: A Case Study in Jordan. *Journal of Asian Finance Economics and Business* 8(3):341-350.
28. Khatib, S., & Ibrahim Nour, A. (2021). The Impact of Corporate Governance on Firm Performance During The COVID-19 Pandemic: Evidence from Malaysia. *Journal of Asian Finance Economics and Business* 8(2):943–952

29. Kieso, D. E., Weygandt, J. J., & Warfield, T. D. (2015). *Intermediate accounting: IFRS edition* (Vol. 2): John Wiley & Sons.
30. Lehn, K. (2021). Corporate governance and corporate agility. *Journal of Corporate Finance*. <https://doi.org/10.1016/j.jcorpfin.2021.101929>.
31. Ludwig, P., Sassen, R. (2021). Which internal corporate governance mechanisms drive corporate sustainability?. *Journal of Environmental Management*. <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2021.113780>
32. Mboho, M. E., & Ekpo, N. B. (2016). Operationalising the Qualitative Characteristics of Financial Reporting. *International Journal of Finance and Accounting*, Vol 5, No. 4, Pp. 184-192.
33. Meshari, O, A. (2018). Factors Associated with Audit Committee Meeting Frequency: Evidence from Kuwait. *Accounting and Finance Research*. 7(2), 207-218.
34. Nijam, H. M., & Athambawa, J. (2016). IFRS Adoption and Financial Reporting Quality. A Review of Evidences in Different Jurisdictions.
35. Peng, H., Zhang, J., Zhong, S., Li, P. (2021). Corporate governance, technical efficiency and financial performance: Evidence from Chinese listed tourism firms. *Journal of Hospitality and Tourism Management*. <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2021.06.005>
36. Sprenger, c., Lazareva, O. (2021). Corporate governance and investment-cash flow sensitivity: Evidence from Russian unlisted firms. *Journal of Comparative Economics*. <https://doi.org/10.1016/j.jce.2021.05.004>.
37. Sun, L., Walkup, B., & Wu, K. (2019). Sales order backlog and corporate social responsibility. *Advances in Accounting*, 47(C), 100444.
38. Torry, H. (2017). U.S. factory-sector activity hits 13 year high. *The Wall Street Journal Online* <https://www.wsj.com/articles/ism-manufacturing-index-rises-to-60-8-inseptember>
39. Umoren, A. O., & Enang, E. R. (2015). IFRS adoption and value relevance of financial statements of Nigerian listed banks. *International Journal of Finance and Accounting*, Vol4, No. 1, Pp. 1-7.
40. Wan Mohammad, Shaista Wasiuzzaman, Seyed Shahriar Morsali & Rapihah Mohd Zaini (2018): The Effect of Audit Committee Characteristics on Financial Restatements in Malaysia, *Journal of Asia-Pacific Business*, <https://DOI:10.1080/10599231.2018.1419043>
41. Yurisandi, T., & Puspitasari, E. (2016). Financial Reporting Quality-Before and After IFRS Adoption Using NiCE Qualitative Characteristics Measuremen. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, Vol 211, Pp. 644-652.
42. Zhou, M., Li, K., Chen, Z. (2021). Corporate governance quality and financial leverage: Evidence from China. *International Review of Financial Analysis*. <https://doi.org/10.1016/j.irfa.2020.101652>